

Asia: VN/27217/2021

Valtioneuvoston periaatepäätös yrittäjyydestä

Lausunnonantajia pyydetään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko yrittäjyyden periaatepäätöksessä otettu huomioon yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta keskeisimmät asiat?

Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? [Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? Periaatepäätöksessä on hyvin tunnistettu yrittäjyyden edistämiseen vaikuttavia asioita ja toimia sekä toimintaympäristön ennakoitavuuden tärkeys ja poliittisten päätösten vaikutus yritysten toiminta- ja kasvumahdollisuuksiin. Katsomme kuitenkin, että konkretiaa tarvitaan hyvin monissa kohdin lisää.]

2. Mitä tulisi erityisesti ottaa huomioon yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamisessa?

Katsomme, että esityksessä on paljon positiivista. Niin myös alle nostetut kohdat, mutta konkretiaa ne tarvitsevat. Vähemmän tuumailua ja enemmän tekoja.

Pidämme hyvänä, että periaatepäätöksessä on korostettu yksinyrittäjien aseman edistämistä, mikroyritysten työllistämisen edistämistä sekä pk- ja midcap -yritysten kasvuhakuisuuden ja kansainvälistymisen tukemista. Ne kaikki ovat avainasemassa mm. hyvinvointiyhteiskunnan kustannusten kattamisessa. Samoin kasvuyritysstrategian laatiminen on kannatettavaa.

Pidämme tärkeänä, että pk-yritysten erityispiirteet otetaan huomioon mm. EU-sääntelyyn vaikuttamisessa siten, ettei pk-yritysten hallinnollinen taakka kasva tarpeettomasta kuormituksesta. Jos sääntelyä lisätään, pitää sitä toisesta päästä vähentää, jotta kokonaisrasitus ei ainakaan kasva.

On erittäin tärkeää edistää pk-yritysten kykyä uudistua ja kehittyä tukemalla pk-yritysten yhteistyötä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa. Niin tässä kuin monessa muussakin tehtävässä yhteistyö yrittäjäjärjestöjen kanssa on suotavaa ja edistää tavoitteiden saavuttamista.

Pidämme hyvänä, että halutaan turvata yritysten vakaa, kannustava ja ennustettava toimintaympäristö sekä yritysten toimintaedellytykset ja verotuksen ennustettavuus, mikä mahdollistaa investoinnit sekä uusien työpaikkojen synnyttämisen. Lisäksi aikomus selvittää yhteisö- ja osinkoverotuksen rakennemuutosta, jossa yhteisöverokannat eriytetään yhtiöön jätetyn voiton ja yhtiöstä ulosmaksetun voiton osalta on kannatettavaa. Sen avulla parannetaan investointien ja kotimaisen omistamisen kannustimia.

Pk-yritysten ja erityisesti aloittavien yrittäjien liiketoimintaosaamisen ja verkostoitumisen osaamista tulee tukea. Tässä tehtävässä yhteistyö uusyrityskeskusten kanssa on järkevää ja perusteltua. Uusyrityskeskukset muodostavat valmiin, kustannustehokkaan ja laadukkaan maanlaajuisen verkoston tehtävän toteuttamiselle. Tärkeää on myös varmistaa mahdollisuus yrittäjyyškoulutukseen kattavasti koko maassa eri koulutusasteilla ja -aloilla. Ajatus käynnistää yrittäjille suunnattu kasvuyrittäjyyden ja kansainvälistymisen erikoistumiskoulutusohjelma on kannatettava. Tässäkin yhteistyö olemassa olevien koulutus- ja järjestötoimijoiden kanssa on tärkeää.

Julkisen hallinnon yrityspalveluiden ja asiain kehittämisen entistä asiakaslähtöisemmiksi ja sujuvammiksi on jatkossakin tärkeää. Tässäkin kannattaa kuulla mm. uusyrityskeskusten ja yrittäjäjärjestöjen näkemyksiä ja kokemuksia.

Periaatepäätöksen mukaan jatkossa kehitetään rahoitusmarkkinoiden toimivuutta kaiken tyyppisten yritysten näkökulmasta. Erityisen tärkeänä näemme kasvuyritysten rahoituksen haasteisiin tarttumisen. Lisäksi pk-yritysten rahoitushaasteet on huomioitava: mm. pankkisääntelyn kiristymisen aiheuttamaa vakuusvaateiden kiristymistä tulisi helpottaa. Tärkeänä pidämme, myös että päätöksen mukaisesti edistetään erilaisissa verkostoissa osallistumista avautuviin EU-hankehakuun (erityisesti Digital Europe, Horizon). Tätä helpottamaan yrittäjät tarvitsevat käytännönläheistä neuvontaa ja apua. Taas tässäkin uusyrityskeskusten ja yrittäjäjärjestöjen panos on hyödynnettävä. On kannatettavaa, että helpotetaan rahoituspalveluiden löydettävyyttä viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelman (VKKO) toimenpiteillä. Tämäkin tulee toteuttaa käytännön läheisesti mm. olemassa olevien toimijoiden viestintäkanavia hyödyntämällä.

Yritysten rekrytointiosaamisen kehittämisen tukeminen on kannatettavaa. Viittaamme tässäkin kohtaa olemassa olevien verkostojen osaamisen hyödyntämiseen. Koulutusorganisaatioiden lisäksi mm. työmarkkinajärjestöjen rekrytuki ja -neuvonta kannattaa valjastaa kokonaisuuteen mukaan.

Periaatepäätöksessä todetaan, että panostetaan osaavaan työvoiman saatavuuteen laaja-alaisesti ja toimeenpannaan työperäisen maahanmuuton tiekartta, sujuvoitetaan saatavuusharkintaa ja tuetaan yrityksiä niihin liittyvissä lupaprosesseissa, kannustetaan yrityksiä rekrytoimaan kansainvälisiä osaajia sekä verkostoitumaan, lisätään tietoa monikulttuurisuuteen liittyvistä mahdollisuuksista liiketoiminnan sekä vienti- ja tuontitoiminnan kehittämisessä, tuodaan pk-yrityksille tietoa parhaista käytännöistä liittyen maahanmuuttajien rekrytointiin ja otetaan huomioon työntekijöiden ja

yrittäjien perheet kansainvälisten osaajien houkuttelussa. Kaikki em. on ensiarvoisen tärkeää. Tiekartan on oltava konkreettinen toimenpidesuunnitelma /-ohjelma, joka tarttuu härkää sarvista ja sujuvoittaa ulkomaisen työvoiman saatavuusharkintaa ja työlupaprosesseja. Toivomme myös, että vihdoin toteutetaan ilmeinen parannuskeino ja myönnetään tutkinnon suorittajille automaattisesti työ- ja oleskelulupa. Oppilaitoksilta (esim. Handelshögskolan) löytyy erinomaisia käytänteitä, jotka voisi monistaa opiskelijoiden kotouttamisen ja sitouttamisen edistämiseksi.

Työn monimuotoistuksessa, yksinyrittäjyyden ja hybridityön (yrittäjä-palkansaaja) lisääntyessä, on tärkeää mahdollistaa joustavat siirtymät työn tekemisen ja yrittäjyyden välillä. Kuten päätöksessä todetaan on lisättävä sääntelyn selkeyttä ja ennakoitavuutta sekä kehitettävä yrittäjän sosiaaliturvaa.

Yhdistelmävakuutuksen kehittämistä sosiaaliturvan uudistamisessa on jatkettava. Toteamme myös, että yhdistelmävakuutus olisi askel oikeaan suuntaan, mutta pidemmällekin voisi mennä ja kahden järjestelmän välisen raon tilkitsemisen sijaan yhdistää järjestelmät. Teknisiä esteitä yrittäjien ja palkansaajien palvelemiselle samoissa kassoissa ei ole.

Omistajanvaihdosten edistäminen on nostettu keskiöön, mikä on erinomaista. Niiden osalta on jo luotu omistajanvaihdosfoorumi, joka

yhdistää yksityisen ja julkisen sektorin toimenpiteet omistajanvaihdosten edistämiseksi. Hyvin toimivia yksityisen ja julkisen sektorin yhteishankkeita ei kannata purkaa, vaan mieluummin tukea, kehittää edelleen ja muokata pysyviksi toimintatavoiksi. Yrittäjäjärjestöjen, uusyrityskeskusten ym. toimijoiden ponnistukset kannattaa tunnustaa ja tunnistaa ja ottaa jatkokehityksessä huomioon.

Lopuksi haluamme vielä korostaa poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ja koordinaation merkitystä. On tärkeä sopia yhteistyörakenteista ja toimintamalleista siten, että myös sidosryhmien näkökulmat huomioidaan. Poikkihallinnollisuuden keskellä on kuitenkin syytä korostaa ja selkeyttää johtajuutta. Sidosryhmille on oltava selvää mikä taho kantaa kokonaisvastuun yrittäjyyskysymyksistä. Uutta yrittäjyyden neuvottelukuntaa perustettaessa toivomme perinteisten toimijoiden lisäksi huomioitavan myös uudet yrittäjyyden toimijat. Kasvavan korkeakoulutettujen yrittäjien joukon äänen on kuuluttava entistä vahvemmin.

3. Ovatko yrittäjyyden periaatepäätöksen toimenpiteet poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ja koordinaation varmistamiseksi riittävät (toimenpide 6.1.)?

Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? [Päätöksessä on hyvä siemen. Korostaisimme kuitenkin, että on tärkeä sopia yhteistyörakenteista ja toimintamalleista siten, että myös sidosryhmien näkökulmat huomioidaan. Poikkihallinnollisuuden keskellä on kuitenkin syytä korostaa ja selkeyttää johtajuutta. Sidosryhmille on oltava selvää mikä taho kantaa kokonaisvastuun yrittäjyyskysymyksistä. Uutta yrittäjyyden neuvottelukuntaa perustettaessa toivomme perinteisten toimijoiden lisäksi huomioitavan myös uudet yrittäjyyden toimijat. Kasvavan korkeakoulutettujen yrittäjien joukon äänen on myös kuuluttava..]

4. Ovatko esitetyt seurantamittarit kattavat yrittäjyyden periaatepäätöksen seuraamiseksi (kohta IV)?

Periaatepäätöksessä on kirjattu lukumäärällisesti paljon hyviä mittareita. Yrittäjän hyvinvoinnin ja työkyvyn tukea, työterveyshuollon järjestämistä ja siten työterveyshuollon kattavuuden kehittymistä olisi tärkeää seurata. Tärkeää olisi myös asettaa selkeä mittari yrityksille sääntelystä aiheutuvan taakan vähentämiseksi. Jos uusi sääntely aiheuttaa yritykselle euron lisäkustannuksen, yrityksille koituvia kustannuksia on vähennettävä

toisaalla euron verran. Kustannusten vähentämisprosessin on oltava selkeästi määritelty, valvottu ja raportoitu. Mittarit eivät myöskään huomioi uutta yrittäjämäisesti tehtyä työtä. Laskutuspalveluiden kautta, ilman omaa y-tunnusta tehtävä työ ei näy yritysten määrissä tai liikevaihdossa. Yhdeksi mittariksi tulisikin ottaa YEL-vakuutettujen määrä ja vakuutusten työtulojen kehitys. Tämä mittari kertoisi myös toimenpiteen 4 ja 4.1 tavoitteiden toteutumisesta.

Lisäksi tulisi pohtia, miten sivutoiminen, alle YEL-rajan jäävä, yrittäjäys huomioidaan ja saadaan mukaan mittareihin. Kuten periaatepäätöksessäkin todetaan työ ja toimeentulo muodostuu yhä useammin eri lähteistä. Sivutoiminen, kausiluontoinen yrittäjäys on osa tätä. Myös tämän työn tilastointi ja mittaaminen on tarpeen ja arvokasta.

5. Miten voidaan kehittää ministeriöiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamiseksi?

Yhteistyön kehittämisessä avain on vuoropuhelu ja yrittäjyyden ymmärtämisen vahvistaminen. Ministeriöiden tulee käydä nykyistä enemmän vuoropuhelua keskenään, varoa vähemmän toisen hallinnon alan tontille astumista ja ajatella enemmän asiaa asiakkaan, tässä tapauksessa yrittäjän, näkökulmasta. Lisäksi on hyvä huomata, että kyse ei ole vain ministeriöiden välisestä yhteistyöstä ja luottamuksesta. Esimerkiksi elinkeinoelämän järjestöillä, työmarkkinajärjestöillä, tutkimuslaitoksilla, oppilaitoksilla, kunnilla ja tulevilla hyvinvointialueilla on olennainen rooli tavoitteiden saavuttamisessa. Korkeakoulutettujen yrittäjien edustajana olemme mielellämme avuksi.

6. Muut mahdolliset huomiot yrittäjyyden periaatepäätökseen.

Kiitos mahdollisuudesta kommentoida periaatepäätöstä. On hyvä, että yrittäjyysstrategia ja siihen liittyvä tiekarttatyö on edennyt valtioneuvoston periaatepäätökseksi. Covid 19 – pandemia on nostanut vielä aiempaa korostuneemmin esiin yrittäjyyspolitiikan ja -toimien kehittämisen tarpeen yrittäjyyden edistämiseksi. Vastuullisella, poikkihallinnollisella yrittäjyyspolitiikalla luodaan kasvua ja työtä. Yrittäjyyspolitiikalla

tulee parantaa yksinyrittäjien ja itsensätyöllistäjien asemaa, tukea yrityksiä kasvamaan ja työllistämään sekä helpottaa työn eri muotojen joustavaa yhdistelyä. Kannusteet monimuotoiseen yrittäjyyteen pitää olla taloudellista riskinottoa helpottavia, turvaa lisääviä ja hyvinvointia ja

työkykyä tukevia. Yritysten toimintaympäristön muutoksen tuomiin kasvuhaasteisiin vastataan sujuvien rahoitus- ja

kansainvälistymispalveluiden, osaavan työvoiman varmistamisen sekä tehokkaan innovaatiopolitiikan avulla. Toimintaympäristön sääntelyä on kehitettävä ja luotava kysyntää innovatiivisille palveluille. Yrityksen tehtävä on tuottaa taloudellista voittoa ja työllistää. Vastuullisuus ja siihen liittyvät

vaatimukset sosiaaliseen ja ympäristö- ja ilmastouluuttavuuteen liittyen korostuvat yhä vahvemmin. Suomalaisyrittäjien ihmisoikeussuoriutumisen tilaa selvitettiin SIHTI-hankkeessa, jonka selvityksen (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:57) mukaan suomalaiset yritykset

ovat varsin laajasti sitoutuneet ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Yrityksillä on kuitenkin vielä parannettavaa sosiaalisen vastuullisuuden sisällyttämisessä järjestelmällisemmin osaksi liiketoiminnan johtamista. Yrityksille olisi tarjottava riittävästi ohjausta ja neuvontaa vastuullisuuden toteuttamisen, seurannan ja raportoinnin tueksi.

Lopuksi vielä korostaisimme yritysvaikutusten arviointia. Tilannekuvan, kehittämisen ja seuraamisen lisäksi esim. tulevan neuvottelukunnan tulee toteuttaa päätösten yrittäjyysvaikutusten arviointia. Tulee arvioida, miten päätökset vaikuttavat yrittäjyysilmapiiriin,

suomalaisten motivaatioon ja mahdollisuuksiin toimia yrittäjinä ja yritysten omistajina. Vaikutuksia tulee arvioida nimenomaan yrittäjiä, omistajien ja pk-yrittäjyyden näkökulmasta.

Yrittäjyysstrategian julkistamisen yhteydessä totesimme jo monessa kohtaa, että jos tämä kaikki tulee lihaksi, Suomesta tehdään maailman paras maa yrittää. Tehdään se. Yhdessä.

Saranpää Timo
AKY - Akavalaiset Yrittäjät ry